

Ірина ДРОК

завідувач Науково-дослідної
лабораторії превентивної діяльності
та соціологічних досліджень
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

Снегуолє МАТУЛЬЄНЕ

професор Університету Миколаса
Ромеріса (м. Вільнюс, Литва),
доктор юридичних наук

Гедимінас БУЧУНАС

професор Університету Миколаса
Ромеріса, Академія громадської
безпеки (м. Каунас, Литва);
професор Клайпедського університету,
факультет соціально-гуманітарних
дисциплін (м. Клайпеда, Литва);
доцент юридичного факультету
Університету Вітаутаса Великого
(м. Каунас, Литва),
доктор юридичних наук

**ПОЛІЦЕЙСЬКЕ РЕАГУВАННЯ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ
ЯК ФАКТОР БЕЗПЕКИ ТА СТІЙКОСТІ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ***

Сучасне безпекове середовище України формується під впливом воєнних загроз, терористичних ризиків, техногенних і природних надзвичайних ситуацій, масштабних міграційних процесів та соціальної напруги, що зумовлює трансформацію підходів до забезпечення публічної безпеки на локальному рівні. У таких умовах саме територіальна громада виступає базовим простором реалізації безпекової політики, а її стійкість визначається здатністю інституцій швидко адаптуватися до кризових викликів, мінімізувати наслідки загроз і відновлювати стабільність функціонування громади.

Ключову роль у системі реагування на кризові ситуації відіграє Національна поліція України, яка відповідно до законодавчо визначених повноважень забезпечує охорону прав і свобод людини, підтримання публічного порядку, захист життя та здоров'я громадян, а також координацію дій із суб'єктами сектору безпеки і оборони [1]. Ефективність поліцейського реагування в кризових умовах безпосередньо впливає на рівень довіри населення до державних інституцій, соціальну стабільність і здатність громади протистояти деструктивним чинникам.

В умовах воєнного стану та зростання комплексних загроз особливої актуальності

* Це дослідження було підтримано Міністерством освіти і науки України в рамках Програми двостороннього співробітництва між Литвою та Україною в галузі досліджень і технологій. Дослідження було проведено в рамках проєкту «Моделювання дій поліцейських для підвищення рівня безпеки в громаді в кризових ситуаціях», що реалізується Дніпровським державним університетом внутрішніх справ (Україна) у співпраці з Університетом Миколаса Ромеріса (Литва). Цей проєкт отримав фінансування від Міністерства освіти і науки України, угода № М/80-2026 від 27.02.2026.

набуває переорієнтація поліцейської діяльності з переважно реактивної моделі на проактивну, що передбачає раннє виявлення ризиків, системну оцінку безпекового середовища, алгоритмізацію управлінських рішень, розвиток кризових комунікацій та поглиблення партнерської взаємодії з громадою. Такий підхід розглядається як фактор формування інституційної спроможності Національної поліції України та підвищення стійкості територіальних громад до сучасних викликів [2; 3; 4]. У цьому контексті наукового осмислення потребують зміст, особливості та напрями вдосконалення поліцейського реагування у кризових ситуаціях як комплексного чинника забезпечення безпеки та стійкості територіальних громад.

Аналіз трансформаційних процесів в громадах України за останні роки дозволяє стверджувати, що кризові ситуації становлять сукупність обставин, які характеризуються раптовістю виникнення, підвищеним рівнем небезпеки, невизначеністю розвитку подій та потенційною загрозою життю і здоров'ю людей, публічному порядку та стабільності функціонування територіальних громад. До таких ситуацій належать надзвичайні події природного й техногенного характеру, масові заворушення, терористичні загрози, воєнні ризики, масштабні аварії, гуманітарні кризи та інші події, що потребують негайного реагування та координації зусиль різних суб'єктів безпеки.

Поліцейське реагування у кризових умовах являє собою комплекс організаційних, управлінських і тактичних заходів, спрямованих на оперативну оцінку обстановки, локалізацію загроз, захист населення, підтримання публічного порядку та відновлення стабільності функціонування громади. Відповідно до покладених завдань Національна поліція України здійснює реагування на кризові події шляхом забезпечення безпеки громадян, регулювання потоків людей і транспорту, евакуаційних заходів, охорони майна, надання невідкладної допомоги постраждалим та сприяння роботі екстрених служб [1].

У контексті сказаного слід зазначити, що особливості поліцейського реагування у кризових ситуаціях визначаються низкою характерних ознак. По-перше, це оперативність прийняття рішень, що зумовлено динамічністю розвитку подій. По-друге, координаційний характер діяльності, оскільки ефективне реагування потребує взаємодії з підрозділами цивільного захисту, медичними службами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони України. По-третє, пріоритет захисту життя і прав людини, який визначає гуманістичну спрямованість поліцейських заходів. По-четверте, правова регламентованість дій, що забезпечує законність застосування заходів примусу та обмежень прав людини у межах, визначених законом повноважень [2; 3; 4].

Важливою характеристикою реагування є багаторівневість управління та прийняття рішень. На первинному рівні здійснюється оцінка ситуації та невідкладні заходи патрульними нарядами; на тактичному рівні забезпечується координація сил і засобів суб'єктів сектору безпеки і оборони України; на стратегічному рівні – управління ресурсами, взаємодія з органами влади та інформування населення. Такий підхід дозволяє забезпечити узгодженість дій і ефективне використання наявних ресурсів [2; 3; 4].

Отже, поліцейське реагування у кризових ситуаціях має комплексний, координаційний та людиноцентричний характер і спрямоване на мінімізацію ризиків, стабілізацію обстановки та відновлення безпечного функціонування територіальних громад.

Визначені сутнісні характеристики та багаторівнева структура поліцейського реагування обґрунтовують необхідність переходу від суто реактивних заходів до системної трансформації цієї діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває визначення пріоритетних напрямів удосконалення механізмів роботи Національної поліції України, що дозволять підвищити інституційну спроможність правоохоронної системи та загальну стійкість громад до сучасних викликів.

Відзначимо, що удосконалення поліцейського реагування на кризові ситуації має здійснюватися на основі комплексного підходу, що поєднує нормативно-правове, організаційне, кадрове та технологічне забезпечення діяльності Національної поліції України. З огляду на сучасні безпекові виклики, ключовим завданням є підвищення адаптивності та оперативної спроможності підрозділів Національної поліції України до дій у динамічному та невизначеному середовищі.

Одним із пріоритетних напрямів є удосконалення алгоритмів і стандартів реагування, що передбачає їх уніфікацію, чітку регламентацію повноважень, визначення послідовності дій у типових і нетипових кризових сценаріях. Важливим є впровадження сценарного планування та періодичне оновлення протоколів реагування з урахуванням аналізу практичного досвіду та змін у безпековому середовищі.

Іншим напрямом виступає розвиток професійної підготовки та тренінгових програм, орієнтованих на формування навичок кризового менеджменту, міжвідомчої координації, комунікації з населенням та управління стресовими ситуаціями. Доцільним є розширення практики моделювання кризових сценаріїв, проведення спільних навчань із підрозділами цивільного захисту, медичними службами та органами місцевого самоврядування.

Окремого значення набуває удосконалення аналітичного супроводу діяльності, що передбачає систематичний моніторинг ризиків, аналіз результативності реагування, узагальнення практики та впровадження коригувальних заходів. Такий підхід дозволяє сформувати адаптивну модель управління, здатну своєчасно реагувати на нові загрози.

Вагомим чинником підвищення ефективності реагування є впровадження інноваційних технологій, зокрема розвиток ситуаційних центрів, використання геоінформаційних систем, відеоаналітики, цифрових платформ для координації дій і прогнозування ризиків. Технологічна модернізація дозволяє підвищити якість аналітичного забезпечення, оперативність прийняття рішень і контроль за виконанням поставлених завдань.

Не менш важливим є посилення міжвідомчої взаємодії та партнерства з громадою, що сприяє консолідації ресурсів, узгодженості управлінських рішень та формуванню культури безпеки на локальному рівні. Розвиток механізмів інформаційного обміну, спільного планування заходів і координації дій під час кризових подій забезпечує комплексність реагування та мінімізацію наслідків надзвичайних ситуацій.

Таким чином, напрями вдосконалення поліцейського реагування повинні мати системний характер і бути спрямовані на підвищення ефективності управління, технологічної оснащеності, професійної підготовки та партнерської взаємодії, що в сукупності забезпечуватиме зміцнення безпеки та стійкості територіальних громад.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що поліцейське реагування у кризових ситуаціях виступає фундаментальним фактором забезпечення безпеки та стійкості територіальної громади, оскільки воно трансформується з суто правоохоронної функції у комплексний механізм стабілізації соціальної екосистеми.

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

2. Безпека громади в умовах воєнного стану : навч. посіб. / кол. авт. Дніпро : ДДУВС, 2025. 258 с.

3. Дрок І. С., Бреславська М. Є., Головатий Д. І. Партнерство поліції та громади: сучасні стратегії безпеки : практ. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2025. 96 с.

4. Семиступенева модель кризових комунікацій – слово, довіра, безпека : навч. посіб. / кол. авт. Дніпро : ДДУВС, 2025. 112 с.

Наталія СРЕМЕНКО

курсант ННІ поліцейської діяльності

Богдан ЛІЩУК

старший викладач кафедри тактичної підготовки ННІ поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ (м. Київ, Україна), кандидат юридичних наук

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПОЛІЦІЄЮ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Актуальність системного дослідження тактичних елементів взаємодії поліції з учасниками мирних зібрань у сучасній Україні обумовлена необхідністю докорінного перегляду стратегій забезпечення публічної безпеки відповідно до стандартів Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи. Центральним вектором цієї трансформації є перехід від реактивно-силових методів управління натовпом до превентивно-комунікаційних стратегій, серед яких ключове місце посідає «скандинавська модель» забезпечення правопорядку. Ця модель базується на